

מסורת הש"ס

(א) [תוספתא פ"ג ה"א], (ב) לשל כב: זהלות פ"ה מ"ד, (ג) טהרות פ"ו מ"ו, (ד) [שם ע"ש], (ה) ג"ז שם, (ו) יבמות כב: כ"ק לד: כ"מ סב, סנהדרין פה, (ז) [ג"ל דרכה כ"ה כצ"מ ובימות דרב פסא ובסנהדרין ובג"ק אימא כדלמך רב פתח כשעשו כו'] וכמה דוכתין בש"ס מתינו רבא וכו"ל כמ"ס הגאון בעל סק"ד וכן מפורש ברש"י סנהדרין פה סוף עמוד א, (ח) [ב"ק פב: ונחם לו, (ט) מדה לד, (י) ינא יא:, (כ) ז"ל ממנו, (ל) [דף כה: ד"ה מן המודיעין], (מ) [פ"ב ה"ב], (נ) [תוספתא פ"ג ה"ב], (ס) כס"א הגירסא המספקת וכן הוא כצ"מ פי"א מה"ל מטמאי משכב ומושג הל' א, (ע) [לשיל כ"ג], (פ) כס"א: וצירושלם,

תורה אור השלם

- והאסף קל איש ישראל אל דעיר באיש אָדוּר הָבָרִים:

שופטים כ יא

הגהות הב"ח

(א) גמ' ותפסדו דואר ר' יהודה: (ב) רש"י ד"ה טמאה הוא וכו' ינחא ליה נחל:

הגהות מהר"ב רנשבורג

[א] גמ' ור' יוחנן אמר אפילו מלאים ואפי' אפיקרסותו לזכות, ניב ע"י פרש"י ומ"ס בזה בספר טווי אמן בד"ה ואפילו אפיקרסותו וכו':

רבינו חננאל

תנא נאמנין על כלי חרס הדקין לקדש אמר ר"ל והוא שנטילין בידו אחת וריקנין אבל מליאין לא כלומר אינם נאמנים ור' יוחנן אמר אצ"פ שאינן נטילין בידו אחת ובין מליאין ובין ריקנין ואפי' אפיקרסותו לזכות נאמנין אמר רבא אצ"ג (ב) רד"ל אמר אין נאמנין על כלי חרס מליאין [מודרין] היה מבושקל עצמן שכן טהורין ואל תתמה שהרי לגין טמא טומאת שבעה ומשקין טהורים. (ג) קודם לניתוח שבעים יום נאמן אמר

אביי ש"מ ידירחא אריסא מקמי הגהות אגולפי שבעים יום: **בתנ"י** הגבאים שנכנסו לתוך הבית נאמנים לומר לא נגענו. אוקימנא בדאיכא נכרי בהדיהו כדתנא אם יש נכרי נאמן לומר נכנסנו אבל לא נגענו מ"ט ר' יוחנן ור' אלעזר חד א' אימת נכרי עליהן וחד אמר אימת מלכות עליהן. מאי בינייהו איכא בינייהו נכרי שאינו חשוב דלית להו אימה. והא דתנינן הגבאין שנכנסו לתוך הבית כולו טמא אוקימנא בדליכא נכרי בהדיהו. דכיון דלית אימתה דחד עליהו נגעו בכל כלים שבבית. וכן הגבאים שהחזירו את

חומר בקודש פרק שלישי חגיגה

כו.

וכן שניהם יוצאין.
הואיל ומנאלו לפניס ושס לא לקח ט וממנו לא יקח עוד.
וכ"ש קדר נכנס וחצר יוצא הואיל וסוף הקדר ליכנס לפניס יחזור החצר הכרך ליקח ויקח:
טנא נאמנין על כלי חרס הדקין לקדש.
הא דתנן מן המודיעים ולפניס נאמנין על כלי חרס בכלי חרס הדקין אמרו שא"ל בלא הס כדפרשינן לעיל^א אבל גסין כגון חצית לין אין נאמנין אלא צמוד ירושלים כדלקמן. ואני לא כך שמעתי ולבי נגמגמס על שמועתי ששמעתי כשפיהן זר שאין אפי' מלאין משקין שלו שאינן של קדש:

ואל סתמה.
שכל דברי חכמי' כן הן שהרי שמעתי אצל כלי חרס המניל את המשקין שבתוכו ואין מניל כלל כל שטף שהלגין

טמאין טומאת שבעה והמשקין טהורין:
בתנ"י הגבאין.
ישראל שהן גבאין למלך נכרי לגבות מיד ישראל גולגולות ומסין וארנוניות:
שנכנסו לפוך הצים.
לעצוט עצוטו וכן הגגנים שגנבו כלי חרס והחזירו:
נאמנים לומר.
שלא נגעו לתוכו לקדש נאמנין אבל לא לתרומה דכולה מתני' אחומר בקדש מתרומה קיימא ובהדיא שנינו בתוספתא^א הגבאין שנכנסו לתוך הצית נאמנין על טהרת חטאת ואין נאמנין על טהרת תרומה והאי חטאת זשר קדש ולא אפר חטאת כדמוכח התם אף אס עשו תשובה דשין בטומאה היו:
וצירושלים נאמנין כו'.
מפרש בגמרא:
גמ' כל הנים כולו טמא.
כל כלי הצית טמאין שחוקה הגבאין ממשמשין בכלים:
איכא נכרי כהדייטו.
אין נאמנין לומר לא נגענו דמרתתו אס לא יחפשו כל הצית:
אימס נכרי עליס.
פן יעריסם בגוף או צממון:
אימס מלכות.
שמה ילשין עליהן נכרי אצל המלך:
נכרי שאינו חשוב.
אימתו ליכא אימת מלכות איכא:
אלא מקוס דריסם רגלי הגגנים.
מ"מ דריסתו מיהא טמא וכ"ש כלים שגנבו והחזירו:
כשעשו תשובה.
ומחמת תשובה החזירו הלכך לא משקרי:
על כלי חרס הגסין.
וכ"ש הדקין ובהדיא תניא^א צירושלים נאמנין על טהרת כל הכלים לקדש:
וכן כך למס.
מהדר אף על הדקין מן המודיעים ולפניס:

שאין עושין כעשונות צירושלים.
לא לדקיס ולא לגסין ומיהו דדקיס הוצרך לאנשי ירושלים שכל יחיד ויחיד נסכו צביתו לכן הוסיפו להן טהרה לימדיס מגבול מודיעים אצל צעלי הלשכה (א)המוסרין נסכים לנצור די להס כנגסין לתוך העיר ולסס צלצד האמניס על הצביות. א"ר יחידים כרייס לדקיס אף לצישול שלמיהן יוס יוס:
ויאסף כל איש ישראל וגו'.
צפלגש בגבעה כתיב שנאספו כל ישראל בגבעה:
הכסות עשאן חצרים.
ורגל שעת אסיפה הוא:
בתנ"י הפותח אס חציתו.
חצר שפתח את חציתו למכור יין צירושלים צרגל וכל הבא ליקח ממשמש ואף עמי הארץ ממשמשים:
לא יגמור.
אחר הרגל אע"פ שצרגל הן טהורין לא טהרתן טהרה אלא שצרגל הכל חצרים אבל לאחר הרגל מגעו טמא למפרע כדלמר צמתני' עבר הרגל מטבילין כלי העזרה מפני שנגעו בהן ע"ה צרגל:
רבי יעודה אומר יגמור.
וטעמא מפ' צמסכת צ"ה (דף יא: ג') דצרים הותרו סופן משוס מחילתס וזה כמו כן שאס אמה אומר לא יגמור אף הוא לא יתחיל ואין מזון מצוי לעולי רגלים:
גמ' מהו שיניחנה כו'.
אליבא דרבנן צעי לה:
אטו האוינא.
כל ימי הרגל לא ממשמשו בה הכל והסרת צרגל:
טמאה היא.
למפרע וחצר אינו רשאי למכור דצר שהוא טמא לעולם. וי"מ אותה צע"ה ואי אפשר לומר צע"ה לא יגמור דמי ציית לו והלא אומר שלך טמא ושלי טהור^א) וימנא לו מחציריו הרצה שימכור להס ואס צא לאסור שלא יקחו חצרים ממנו יקחו ולא יקחו מיצעי ליה ועוד דלמר צמסכת צ"ה שזו היא אחד מג' דצרים שהותרו סופן משוס מחילתן ואי צע"ה אפי' לא שרית ליה לגמור ינחא (ב) צמאי דמוצין צרגל:
ה"ג מאי לאו תנאי היא לא הא דקסני יניחנה ר' יעודה וסא דסני לא יניחנה רבנן וספסבא וסא רבי יעודה יגמור קאמר אלא הא דסניא יניחנה רבנן וסא דסניא לא יניחנה רבי יעודה היא ומאי לא יניחנה כו'.

מאי לאו תנאי היא ואליבא דרבנן ותפסוט צעיא דלעיל דפלוגתא דתנאי היא:
בתנ"י מעצירין על טהרס עזרה.
מעצירין את הכלים ממקומן ולהטבילן ולטהר את העזרה מטומאת ע"ה שנגעו בהן צרגל שאע"פ שעשאס הכסוד חצרים צרגל לא מפני שטהורין הלכך לאחר הרגל מגען טמא למפרע:
מפני כבוד השצב.
שהיו הכהנים כרייין להתעסק איס צביתו צררי צבת:
אף לא ליוס החמשי.
אס עבר הרגל ליוס חמישי אין מטבילין אותן עד לאחר השצב:
גמ' לפי שאין הכהנים פנויין.
צמונאי יוס טוב להטבילן שטרודין להוציא הדשן שעל התפוח שצאמנע המוצח שקיצטו סס כל ימות הרגל. כל דשן של מערכה:
בתנ"י ואומרים להס.
לכהניס ע"ה צרגל:
הסרו שלא סגעו צשנחן.
שלא יוכלו להטבילו לאחר הרגל שאי אפשר לסלקו ממקומו דכתיב ציה לחס פניס לפני תמיד (שמות כה):

או שניהן יוצאין כלחוצן אמר אביי אף אנן נמי תנינא הקדר שמכר את הקדירות ונכנס לפניס מן המודיעים מעמא דלפניס מן המודיעים הא מודיעים גופה לא מהימן אימא סיפא יצא אינו נאמן הא מודיעים גופה נאמן אלא לאו ש"מ כאן בקדר יוצא וחבר נכנס כאן בששניהן יוצאין או שניהן נכנסין שמע מינה (ב)תנא נאמנין בכלי חרס הדקין לקודש אמר ר"ל והוא שנטילין בידו אחת ור' יוחנן אמר אפי' שאין נטילין בידו אחת אמר ר"ל לא שנו אלא ריקנין אבל מלאין לא א| ורבי יוחנן אאמר אפי' מלאים ואפילו אפיקרסותו לתוכו ואמר רבא ימודרה ר'

יוחנן במשקין עצמן שהן טמאין ואל תתמה ט שהרי לגין מלא משקין לגין טמאין טומאת שבעה ומשקין טהורין:
בתנ"י הגבאין שנכנסו לתוך הבית
וכן הגנבים שהחזירו את הכלים נאמנין לומר לא נגענו וצירושלים נאמנין על הקודש ובשעת הרגל אף על התרומה:
גמ' ורמינדי (א) הגבאין שנכנסו לתוך הבית הבית כולו טמא
ג"ל"ק הא דאיכא נכרי בהדיהו הא דליכא נכרי בהדיהו דתנן (ג)אם יש נכרי עמהן נאמנין לומר לא נכנסנו אבל אין נאמנים לומר נכנסנו אבל לא נגענו וכי איכא נכרי בהדיהו מאי הוי ר' יוחנן ור' אלעזר חד אמר יאימת נכרי עליהן וחד אמר אימת מלכות עליהן מאי בינייהו איכא בינייהו נכרי שאינו חשוב:
הוכן הגנבים שהחזירו את הכלים:
ורמינדי (ב)הגנבים שנכנסו לתוך הבית אינו טמא אלא מקום דריסת רגלי הגנבים (א)אמר רב פנחס משמיה (ב)דרב) ישעשעו תשובה דיקא נמי דקתני שהחזירו את הכלים ש"מ:
ויצירושלים נאמנין על הקודש:
תנא נאמנין על כלי חרס גסין לקודש וכל כך למה (סא)שאין עושין כעשונות צירושלים:
יובשעת הרגל אף על התרומה:
מנחני מילי אמר רבי יהושע בן לוי (ב)דאמר קרא וי'אסף כל איש ישראל אל העיר כאיש אחד חברים הכתוב עשאן כולן חברים:
בתנ"י הפותח את חביתו והמתחיל בעיסתו
על גב הרגל ר' יהודה אומר יגמור וחכ"א ז"ל יגמור:
**גמ' יתיב ר' אמי ורבי יצחק נפחא אקילעא דר' יצחק נפחא פתח חד ואמר מהו שיניחנה לרגל אחר א"ל איך יד הכל ממשמשין בה ואת אמרת יניחנה לרגל אחר א"ל אטו עד האידנא לאו יד הכל ממשמשין בה א"ל הכי השתא בשלמא עד האידנא טומאת עם הארץ צרגל רחמנא טהרה אלא השתא טמאה היא נימא כתנאי דתני דרא יניחנה לרגל אחר ותניא איך לא יניחנה לרגל אחר מאי לאו תנאי היא לא הא דקתני יניחנה ר' יהודה והא דקתני לא יניחנה רבנן ותסברא (ב)הא רבי יהודה יגמור קאמר אלא הא דקתני לא יניחנה רבי יהודה והא דקתני יניחנה רבנן ומאי לא יניחנה שאין צריך להניחה:
בתנ"י משעבר הרגל מעבירין על טהרת העזרה
עבר הרגל ליום ששי לא היו מעבירין מפני כבוד השבת רבי יהודה אומר אף לא ביום ה' שאין הכהנים פנויין:
גמ' תנא שאין הכהנים פנויין מלהוציא בדשן: בתנ"י כיצד מעבירין על טהרת עזרה
מטבילין את הכלים שהיו במקדש ואומרין להם הזהרו שלא**

שלא חצר שפתח את חציתו למכור יין צירושלים צרגל וכל הבא ליקח ממשמש ואף עמי הארץ ממשמשים:
לא יגמור.
אחר הרגל אע"פ שצרגל הן טהורין לא טהרתן טהרה אלא שצרגל הכל חצרים אבל לאחר הרגל מגעו טמא למפרע כדלמר צמתני' עבר הרגל מטבילין כלי העזרה מפני שנגעו בהן ע"ה צרגל:
רבי יעודה אומר יגמור.
וטעמא מפ' צמסכת צ"ה (דף יא: ג') דצרים הותרו סופן משוס מחילתס וזה כמו כן שאס אמה אומר לא יגמור אף הוא לא יתחיל ואין מזון מצוי לעולי רגלים:
גמ' מהו שיניחנה כו'.
אליבא דרבנן צעי לה:
אטו האוינא.
כל ימי הרגל לא ממשמשו בה הכל והסרת צרגל:
טמאה היא.
למפרע וחצר אינו רשאי למכור דצר שהוא טמא לעולם. וי"מ אותה צע"ה ואי אפשר לומר צע"ה לא יגמור דמי ציית לו והלא אומר שלך טמא ושלי טהור^א) וימנא לו מחציריו הרצה שימכור להס ואס צא לאסור שלא יקחו חצרים ממנו יקחו ולא יקחו מיצעי ליה ועוד דלמר צמסכת צ"ה שזו היא אחד מג' דצרים שהותרו סופן משוס מחילתן ואי צע"ה אפי' לא שרית ליה לגמור ינחא (ב) צמאי דמוצין צרגל:
ה"ג מאי לאו תנאי היא לא הא דקסני יניחנה ר' יעודה וסא דסני לא יניחנה רבנן וספסבא וסא רבי יעודה יגמור קאמר אלא הא דסניא יניחנה רבנן וסא דסניא לא יניחנה רבי יעודה היא ומאי לא יניחנה כו'.

מאי לאו תנאי היא ואליבא דרבנן ותפסוט צעיא דלעיל דפלוגתא דתנאי היא:
בתנ"י מעצירין על טהרס עזרה.
מעצירין את הכלים ממקומן ולהטבילן ולטהר את העזרה מטומאת ע"ה שנגעו בהן צרגל שאע"פ שעשאס הכסוד חצרים צרגל לא מפני שטהורין הלכך לאחר הרגל מגען טמא למפרע:
מפני כבוד השצב.
שהיו הכהנים כרייין להתעסק איס צביתו צררי צבת:
אף לא ליוס החמשי.
אס עבר הרגל ליוס חמישי אין מטבילין אותן עד לאחר השצב:
גמ' לפי שאין הכהנים פנויין.
צמונאי יוס טוב להטבילן שטרודין להוציא הדשן שעל התפוח שצאמנע המוצח שקיצטו סס כל ימות הרגל. כל דשן של מערכה:
בתנ"י ואומרים להס.
לכהניס ע"ה צרגל:
הסרו שלא סגעו צשנחן.
שלא יוכלו להטבילו לאחר הרגל שאי אפשר לסלקו ממקומו דכתיב ציה לחס פניס לפני תמיד (שמות כה):

טעוין

אותה שאני זה הרגל עצמו דהא טומאת עם הארץ צרגל ההיא רחמנא טהרה הא השתא טמאה היא ואיתנין לאוקומה כתנאי ודחיתן לה ואסיקנא ההיא תנא דתני יניחנה לרגל אחר לרבנן היא והא דתני לא יניחנה לר' יהודה היא ומאי

לא יניחנה כלומר אין צריך להניחה אלא יגמור וישתה את כולה:
ירושלמי ר' חנניה בשם ר' יוחנן תחירו סופן משוס תחילתן שאם אתה אומר לא יגמור אף הוא אינו פותח ונמצא מבעט בשמחת הרגל:
בתנ"י משעבר הרגל

עין משפט ונר מצוה

נב א ב מיי פי"א מה"ל מטמאי משכב ומושג הלכה ה:
נג ג ד מיי שם פי"ב הלכה יב:
נדה ה ו מיי שם הל' יד:
נח ז ח מיי שם פי"א הלכה ה:
ט (מיי פ"ו מהלכות בית המכירה הלכה יד):
נו י מיי פי"א מה"ל מטמאי משכב ומושג הל' ט:
נז כ מיי שם הל' י:
נח ל מיי שם הל' יא:

מוסף רש"י

שאין עושין כעשונות צירושלים. משוס קוטורא (שכן שמשמיר את החומה וגנאלי הול) כדלמרינן צבאא קמא (נבחים צא). דאמר קרא ויאסף וגו'. ומיניה שעינין בכל זמן שישראל נאכפים למקום אחד קרי להו חצרים, ורגל היינו אקסיס (נדה דד). הפותח את חביתו והמתחיל בעיסתו. חצר כשהתחיל למכור יין או ככרו לעולי רגלים צרגל וממשמשו בה יד הכל וטומאת עם הארץ צרגל טהרה כל ימות הרגל וצמה ששאר לאחר הרגל מלקוין ר' יהודה ומכניס, ר' יהודה אומר יגמור. וימכרנה לחצרים ולכל אדם ויחזר שלא יגע עם הארץ עוד, וחכמים אומרים לא יגמור. ולא ימכרנה עוד משוס דעמטא צרגל מנגע עם הארץ, וכו' דכל ימות הרגל אישתרפי שלא לבייש, מיחא לאחר הרגל חלה למפרע (ביצה יא.).

רבינו חננאל (הבשץ) תשובה אין אנו מחזיקין אותם בזה הדרך וכן נמי גנבים השונים במשנתנו אינן נאמנים אלא אם ששו תשובה אבל אם לא ששו תשובה בין אלו ובין אלו הבית כולו טמא. דחיישון דלמא עברי עלייהו ונגעו בהן כדי לגנבן ונטרדו או לקחו טובים מהן ותנינו אלו שלא יכלו לעמסן כולן כאחת. ואמרין דיקא נמי דקתני כמתניתין שהחזירו את הכלים ש"מ כשעשו תשובה ש"מ: וצירושלים נאמנים על הקדש תנא נאמנין על כלי חרס הגסין צירושלים. לפי שאין עושין כעשונות צירושלים ומשום הכי מודחיי ומנטרי להון לפיכך לא גזרו בהו טומאה מספק. ובשעת הרגל נאמנין אף על התרומה מנא הני מילי אריב"ל דאמר קרא ויאסף כל איש ישראל העירה כאיש אחד חברים הכתוב עשה לכל ישראל בשעת אסיפתן כאחד אפי' את עמי הארץ עשה אותן חברים:
בתנ"י הפותח את חביתו והמתחיל בעיסתו צרגל פי' כדי למכור ונשאר לו אחר הרגל ר' יהודה אומר יגמור וחכ"א לא יגמור ומיבעיא לן אליבא דחכמים דאמרי לא יגמור מהו שיניחנה לרגל אחר ודחיתן יד הכל ממשמשין בה כלומר נגעו בה עמי הארץ ויניחנה לרגל אחר ואי' אי הכי צרגל עצמו היאך שותין

^[1] ג' רצוני הוא לסיק מני' דלן דעמקין הן טהורין אף לר"ל וגיסתמו מוכרחה מהרואי שהציא רבא מלגין דר"ק.

^[2] דברי רצוני אלו עד המשנה שחיים לעיל דף כ"ה ע"ב.